

אשתו של טוביאנסקי (מימין) ובת אחיו

"בכל ירושלים מהלכות שמועות..."

פס וביצוע פסקהדין. אלמנתו של טוביאנסקי פתחה במערכה לטיהור שם בעלה. היא האשימה את ההילכים של המיש"פ. בן-גוריון בדק וגילה כי היא פרוצדורה לא היתה בסדר. הוא פנה לפרקליט הצבאי הראשי אה"ר חוטריישר, וביקש ממנו לחקור מחדש את נסיבות מותו של מאיר טוביאנסקי. חוטריישר, שהיה עו-

עי, ואמרו לנו שצריך להוציא להורג בוגד מירושלים. "מבחינה מצפונית, אני לפחות, חוץ מההלם הראשון לבצע דבר כזה, מבחינה מצפונית היה לי כיווני. הסיפורים של החברה של הראל על ירושלים שאייאפשר לס"מוך על אף אחד. אחד החברה סירב, נתנו לנו את הבחירה. אחד אמר שלא משתתף בזה, ושלחו מי-

פורי ההתחמקות של אנשים אחרים בשרשרת זאת. יהודה קוה: "הסקרנות הטבעית והדרמטית ביקשה למשש ולבחון את האנשים היחידים ב"מדינת-ישראל אשר ירו באדם ב"עוון אשמת בגידה. השמות של חלק מהם מופיעים בפרוטוקול. התחייבתי אבל שלא לפרסם את השמות.

"המ"פ של החיילים סיפר לי כי ישנם כל מיני מקומות, שבהם נהגו לומר לו, אתה רצחת את טוביאנסקי. זה גם לא היה קל לאתר אותו. ב-1949 הוא היה חבר קיבוץ. הוא עזב וגם החליף את שמו לשם עברי.

"אדם אחר שאיתרתי - סיפור איתורו היה מוזר. מישהו בדבר סיפר לי על מורה-להתעמלות ב"אחד מבתי-הספר באחת מעיירות הצפון, רצתי אליו. בהתחלה לא רציתי לומר לו שאני עושה סרט על פרשת-טוביאנסקי. הייתי כבר מנוסה. אמרתי לו שיספר לי את תולדותיו במלחמת-השיחור. הוא סיפר וסיפר, ואז, כאשר הגיע לספר על ישיבתם בכפר בית-ג'ין, הוא פשוט דילג על זה. וכאשר אצאתי, הוא מילמל בסוגריים ואמר, ששם היה העניין הזה של טוביאנסקי, אבל זה לא רציני. וכאשר ביקשתי ממנו לדבר על זה דוגרי, הוא מייד הכחיש שהיה שם.

"משתתף שלישי גיליתי במיקר רה בבניין-הטלויזיה, כאשר עיר בדת אחת סיפרה לי שאחד מחברי המושב שלה השתתף בכיתת-היורים. באתי אליו, ואחרי הפי צרות רבות הוא היה מוכן לדבר ב"ויס-אוב" (קול רקע). אבל לא להתראיין. ממנו גיליתי גם שהיה חייל אחד, אשר לא היה מוכן להשתתף בכיתת-היורים בשל סי"ב מצפונית, אבל החייל הזה נהרג

הארבעה הגיעו למקום שבו ישב טוביאנסקי. יהודה קוה: "מתוך קיטעי תיאורים שיחזרנו את מה שהתחולל במקום." הארבעה התיישבו מסביב לטוב-יאנסקי. בארי הגיש את המס"מכים וביקש מגיבלי לפתוח בחקירה. גיבלי, אחרי שורת שאלות פורמאליות: שם, דרגה, מקום עבודה וכו', אמר לטוביאנסקי ש"הוא נאשם במסירת ידיעות לאוייב. טוביאנסקי הכחיש.

גיבלי הביא מול עיניו את רשימת-הצרכנים של רשת-החירום ב"ירושלים, הרשימה שטוביאנסקי מסר לבריאנט, ועליה סימנים שונים. טוביאנסקי לא הבין. גיבלי הסביר לו כי ידיעות אלה יכולות היו להיות נקודת-מפתח בחישוב ההפגזות. טוביאנסקי הודעו. תגובתו הייתה קשה. הוא תפס בשיער ראשו כשהוא ממלמל "מה עשיתי!" התי

המשך ממעמד 65) יבלי, ראש הש"י בירושלים; דויד רון ואברהם קידרון. יהודה קוה: "השופטים לא היו שים לאיתור. אברהם קידרון משר"ש כיום כשגריר ישראל באוסט"ל-יה. אליו כלל לא פנית, מאחר לפני 10 או 12 שנה ערכת ב"ח"זל ישראל תוכנית-רדיו על מיש"פ טוביאנסקי, וכאשר פנית אליו אמרתי, טוביאנסקי הוא השיב מיד: טוביאנסקי, לא! וטרק את טלפון.

"דויד קרון, איש קיבוץ כפרי גנחם, מאנשי הש"י והמוסד הר"ותיקים ביותר. רדפתי אחריו הר"ה, הוא לא היה מוכן להעיד. סיפור שמסופר בסרט על השופט, המספר כי לחם במלחמת-האזרחים בספרד, והמספר כי שם הוציאו את הבוגדים ב"מקום להורג, סיפור זה נגע לדויד קרון. "הרביעי בין השופטים היה בנ"

בנו של טוביאנסקי משחק בשחמט

עד היום תחת שם אחר

רדין ההגנה בימי הבריטים, בדק, חקר וביקר את המיש"פ, והעביר הוותידעת לדויד בן-גוריון, שבה הציע לטהר את שמו של טוביאנסקי. ב"ו ביולי 1949 כתב בן-גוריון לאלמנת טוביאנסקי כי בעלה היה

שהו אחר במקומו. ירדנו לוואדי, שם העמידו לפנינו את ה... לא קראו גם בשמ. משיחה מהחמישה קרא גורדין. אני לא זוכר, חמש-עשר מילים, בוגד במולדת או משהו כזה. אני לא זוכר. ובוזה הסתיים כל העניין..

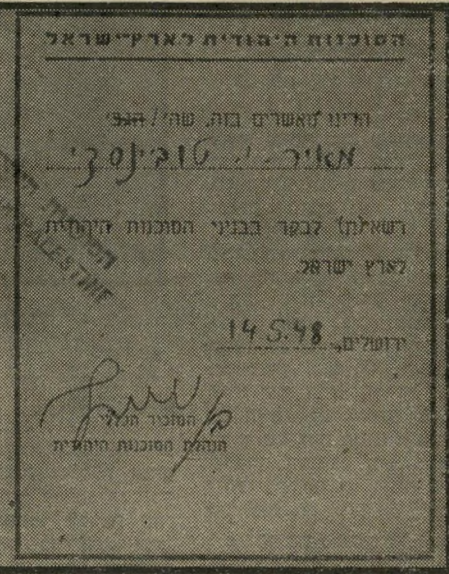
למישפחה לא נמסרה כל הודעה. האיש נעלם ואינו.

הרגל קצת רעדה בזמן שהציבו אותנו לכיתת-היורים. אז אימצתי את השריר של הרגל, שלא תרעד... למישפחה לא נמסרה כל הודעה. דעה, האיש נעלם ואינו. שמועות התחילו להתפשט בירושלים. שבע אחרים המישפט וההוצאה להורג שיגר דויד שאלתיאל מיב-הממשך המילחמה. בנימין גיבלי קרא את פסק-הדין באוזני טוביאנסקי. הוא הרי ריד ממנו את הכובע והדרגות. הוא ביקש את חפציו האישיים. סוב"י יאנסקי התמתח ועבר לדום, והמפקד נתן את פקודת-האש. עדות חייל מכיתת היורים:

גובה מתפרשת עליידי אנשי הש"י כ"הודאה באשמה". הם התרחקו מן הנאשם לשם התייעצות. כל אחד מן הארבעה היה מוכן נע כי איש זה מסר לאוייב ידיעות שגרמו להפגזת ירושלים. ארי בעתם החליטו לכן כי הוא בוגד. אז אמר להם איסר בארי: בסמי

מין גיבלי. כאשר נודע לו שיש בכונתו להכין את הסרט, הוא שלח איתו דרך יוסי גודארד, שהוא מוכן לדבר. אבל הוא לא זיהו מוכן לדבר. האיש מסתובב במטוסים ברחבי העולם. ובדומה לאחרים, התשובה שלו היתה שלי"לית.

הממשך המילחמה. בנימין גיבלי קרא את פסק-הדין באוזני טוביאנסקי. הוא הרי ריד ממנו את הכובע והדרגות. הוא ביקש את חפציו האישיים. סוב"י יאנסקי התמתח ועבר לדום, והמפקד נתן את פקודת-האש. עדות חייל מכיתת היורים:

הסרט שהכנו איננו מהווה טיהור של טוביאנסקי. הוא מת"מודד עם עניין התהליך המישפטי הפגום, שהביא להוצאתו להורג. הבן, הממשיך לחיות עד עצם היום תחת שם אחר, הסכים להתראיין עבור הסרט. הוא מסר תמונות של אביו ואת תיק קיטעי-העיתונות, וגם בתי-הדודה נתנה עדות מרתקת, שעזרה בעיקר בשיחזור יומו האחרון של טוביאנסקי.

דן עומר

תעודת-כניסה של טוביאנסקי

האם זה היה תרגיל של "איסר הקטן" כדי לסלק את "איסר הגדול"?

רק לשר-הביטחון: "עד היום לא קיבלתי כל הודעה על גורלו של טוביאנסקי. בכל ירושלים מהלכות שמועות, אשר אינני יכול לאשר ולא להכחיש. אייהודעה רש"מית ומוסמכת מביאה נזק רב." שלושה שבועות אחרי המישפט הורה שר-הביטחון לפרסם הודעה אנונימית בעיתון, על קיום המיש-

כשקראו לנו יום אחד אחרי-הצה"ר, רימ, שצריך חמישה אנשים, חשבנו שייצאים לסיר ללשה. רצנו חמישה במהירות עם הנשק ועם התגור. ואז קרא לנו המ"פ. עמדו שם עוד אנשים זרים. יותר מבוגרים מאיתנו, לפי הצורה שלהם קנאקים עם אקדחים תלויים אחרי הברכיים. מכנסיים שלוש-תרי-

כותכם כבית-דין-שדה לשפוט אותם למות, אם אתם מוצאים לנכון. דעתי היא כי בעוון מסירת ידיעות לאוייב או בגידה העונש הוא מוות. שלושת הקצינים הצטרפו לדעתו והחליטו כי עונשו מוות. הסיפור על איתור החיילים ש"היו בכיתת-היורים מאפיין את סי-

טוביאנסקי

הארבעה הגיעו כדי לחקור את טוביאנסקי. מה שקרה מרגע הגי"עם, במשך שעה וחצי, קיבל אחרי למעשה היתה זו חקירה, שבסוף פה הוצא טוביאנסקי להורג. אבל מה אירע במקום? אין קציני הש"י מוכנים להעיד על דברים אותם אמרו לפני יותר משלושים שנה.